

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Географічний факультет
Кафедра ґрунтознавства і географії ґрунтів

КУРСОВА РОБОТА

на тему:

Дерново-підзолисті ґрунти Розвадівської ТГ Львівської області

28.05.2024
475

Члени комісії

Студентки 3 курсу ГРН-31 групи
напряму підготовки 6.040104
спеціальності Ґрунтознавство та
експертна оцінка земель

Горак Ярини Іванівни

(прізвище та ініціали)

Керівник проф. Ямелинець Т.С.

(посада, вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

Національна шкала б/а

Кількість балів: Оцінка ECTS А

31
(підпис)

Ямелинець Т.С.
(прізвище та ініціали)

Горак Я.І.
(підпис)

Горак Я.І.
(прізвище та ініціали)

Горак Я.І.
(підпис)

Горак Я.І.
(прізвище та ініціали)

м.Львів – 2024 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Чинники ґрунтотворення.....	5
1.1. Геолого-геоморфологічна будова.....	5
1.2. Гідрокліматичні умови.....	6
1.3. Рослинний покрив.....	7
1.4. Ґрунтовий покрив.....	8
РОЗДІЛ 2. Морфогенетичні, фізичні, фізико-хімічні властивості дерново- підзолистих ґрунтів	11
3.1. Дерново-підзолисті глейові ґрунти.....	11
3.2. Дерново-підзолисті поверхнево-оглеєні ґрунти.....	13
3.3. Підзолисто-дернові ґрунти	15
ВИСНОВКИ.....	18
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	19

ВСТУП

Ґрунт формується в результаті складної взаємодії у часі різноманітних природних факторів, включаючи гірські породи, рельєф, клімат, флору і фауну та виробничу діяльність людини. Це динамічна система, що активно функціонує і розвивається протягом усього періоду існування. Ґрунт є основою організації біосфери. Таке образне визначення дає академік В.І.Вернадський.

Ґрунт виконує важливі біосферні функції: продуктивну, соціально-духовну, біоекологічну, біоенергетичну, газово-атмосферну, гідрологічну та інші. Ґрунт є середовищем існування для більшості організмів, які населяють земну поверхню. Вирішальне значення у його формуванні відіграє жива речовина.

Актуальність теми зумовлена важливим значенням дерново-підзолистих ґрунтів для сільського господарства Розвадівської ТГ. З метою раціонального використання цих ґрунтів важливо вивчати їх морфогенетичні властивості, ґрунтотвірні процеси, що дозволить приймати рішення про доцільність вирощування тих чи інших сільськогосподарських культур.

Об'єктом дослідження курсової роботи є дерново-підзолисті ґрунти Розвадівської ТГ Львівської області в межах сіл Надітичі, Пісочна та Черниця .

Предметом досліджень є географія поширення, морфологічна будова, фізичні, фізико - хімічні властивості та генеза дерново-підзолистих ґрунтів.

Мета дослідження полягала в детальному вивченні морфогенетичних властивостей та ґрунтотвірних процесів, а також аналізу особливостей сільськогосподарського використання.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання:

- Аналіз наукових праць та інших публікацій із питань генези, властивостей дерново-підзолистих ґрунтів.
- Аналіз чинників ґрунтоутворення ґрунтів.
- Аналіз та детальний опис морфологічних, фізичних та фізико-хімічних властивостей даних ґрунтів.

За структурно-тектонічним районуванням територія Розвадівської

територіальної громади Львівської області знаходиться в межах області Передкарпатського передового прогину Більче-Волицької зони [10].

Передкарпатська височинна область розташована між Східноєвропейською фізико-географічною країною та областю Зовнішніх Карпат і простягається з північного заходу на південний схід.

За характером рельєфу досліджувана територія є передгірською височинною рівниною, розчленованою річковими долинами з панівними абсолютними висотами 300-500 м. Четвертинні відклади мають повсюдне поширення та виступають ґрунтоутворюючими породами, адже Передкарпаття є типовою передгірською алювіально-делювіальною рівниною. За часом утворення ці відклади належать до нижньо-, середньо-, верхньоплейстоценових та голоценових [16; 17].

РОЗДІЛ 1. Чинники ґрунтоутворення

Методологічною основою, каркасом ґрунтознавства як науки та географії ґрунтів зокрема, є вчення про чинники ґрунтоутворення.

Ґрунт, як природно-історичне тіло, утворюється в результаті складної взаємодії у часі комплексу природних умов, а саме: гірських порід, рельєфу, клімату, флори і фауни та господарської діяльності людини.

1.1 Геолого-геоморфологічна будова

Територія Передкарпаття відзначається складною геотектонічною будовою. Місцевість досліджуваного регіону розташована в межах тектонічної зони Передкарпатського передового прогину.

Відповідно до будови фундаменту розрізняють Зовнішню і Внутрішню зони прогину, які відмінні між собою за відкладами та особливостями тектоніки. Зовнішня зона сформувалася в самостійну тектонічну структуру в ранньо-сарматський період та в час післясарматської складчастості. В Зовнішній зоні виокремилася три структурні одиниці, які вирізняються глибиною фундаменту: найбільш занурену одиницю - Північно-Західну; підняту одиницю – Центральну; опущену – Південно-Східну. Внутрішня зона прогину характеризується наявністю товщ крейди, палеогену та повного розрізу міоценового комплексу. Для цієї зони характерний розвиток крутих, перекинутих на північний схід складок та добре виражене розчленування рельєфу [9; 18].

Різноманітність геологічних відкладів, складність тектонічної будови та особливості екзогенних процесів зумовили значні відмінності в характері поверхні Передкарпатської височини, що проявляється у значному ерозійному розчленуванні рельєфу, який формується за рахунок чергування улоговин, передгір'їв, долин річок [9; 17].

Найхарактернішою рисою рельєфу Передкарпаття є відсутність рівнинних вододільних поверхонь, а спричинено це густою розчленованістю рельєфу ерозійною сіткою долин, балок та ярів. Глибина ерозійного розчленування досягає 120–150 м. Незначну частину регіону займають вододіли, які представлені в основному вузькими вершинами останцевих пасм, їхня висота

зростає в південно-східному напрямку. В результаті чого переважаючими елементами рельєфу є схили різноманітної експозиції, довжини та крутизни [9].

Під впливом густої сітки ярів, балок і зсувів сформувався мікрорельєф схилів, верхні частини яких характеризуються хвилясто-улоговинним рельєфом, із наявними зсувонебезпечними територіями. Щодо нижніх частин схилів, то за рахунок ступінчастого рельєфу нешироких річкових терас вони є повністю розораними.

1.2. Гідрокліматичні умови

Мікрокліматичні особливості регіону визначають складні орографічні умови Передкарпаття, які мають перехідний характер від помірно-теплого вологого Західно-Європейського до континентального Східно-Європейського.

Клімат досліджуваної території формується за рахунок специфічних радіаційних умов, а саме: атмосферної циркуляції, під проводом перенесення західних повітряних мас і орографічним впливом Карпатської дуги та характером рельєфу.

У межах Передкарпатської частини досліджуваної території річна сума сумарної радіації становить 90-98 ккал/см², а максимальні — припадають на червень-липень. Розсіяна радіація є переважаючою у складі сумарної сонячної радіації, особливо у зимові місяці, за рахунок збільшення хмарності і складає вона 70-80% по відношенню до сумарної кількості сонячної радіації. Радіаційний середньорічний баланс становить 37 ккал/см². На аналізованій території період з від'ємними значеннями радіаційного балансу продовжується близько 80-90 днів (з другої декади листопада до середини лютого) [8].

Середньорічна температура повітря в межах території дослідження становить 7,5–8,0°C. Найвищі середньомісячні температури характерні для липня (18,5°C), найнижчі – для січня (-3,9°C). Амплітуда річних коливань 22,4°C. Тривалість безморозного періоду 155–170 днів. Тривалість періоду активної вегетації рослин сягає 160–175 днів [17].

Середньорічна сума атмосферних опадів становить орієнтовно 679 мм. Розподіл опадів протягом року нерівномірний. Найбільше їх припадає на літні

місяці, найменше – на зимові. Сніговий покрив утворюється в середньому в кінці третьої декади грудня і зникає в кінці лютого, середня висота снігового покриву не перевищує 12 см, лише в окремі короткочасні снігостани буває 20-25 см. Влітку переважають північно-західні вітри, а взимку - південно-східного напрямку. У цілому кліматичні умови сприятливі для вирощування всіх районованих сільськогосподарських культур. Однак малосніжні зими з північно-західними вітрами та частими відлигами можуть призводити до видування і вимерзання посівів, а зливові дощі у весняно-літній період – до вимокання [8].

Існує пряма залежність режиму зволоження в регіоні від Карпатської гірської системи, яка визначає хід протікання атмосферних процесів. Річна сума опадів становить 710 мм і коливається по території регіону в межах 750–900 мм. Протягом року їх розподіл відзначається певними відмінностями – близько 2/3 річної суми випадає протягом теплого періоду року (квітень–жовтень), решту – в холодний (листопад–березень) [5; 18].

У межах аналізованої території бувають як короткочасні (від 5 до 30 хв) опади з інтенсивністю від 0,7 до 2,6 мм/хв, так і затяжні – з інтенсивністю 0.04 мм/хв на протязі 24 годин.

Незначна водопроникність ілювіального горизонту спричиняє короткочасне формування горизонту верховодки при тривалих опадах протягом теплого періоду, як наслідок у верхніх горизонтах інтенсифікуються відновні реакції, що призводить до посилення процесу поверхневого оглеєння [7].

Регіон характеризується добре розвинутою гідрографічною мережею. Серед найбільших рік, які дрениують Передкарпаття є Дністер, Бистриця, Прут, Сірет, Сівка, Болозівка, Тисьмениця, Бережниця, Луква, Лімниця, Болохівка, Дереглуй, Міхидра та ряд інших. Територією дослідження протікає річка Дністер [16; 17; 18].

1.3. Рослинний покрив

Сприятливі ґрунтово-кліматичні умови регіону зумовили розвиток видового флористичного різноманіття. Природний рослинний покрив Передкарпаття представлений лісовими та лучними видами.

Досліджувана територія згідно флористичного районування України входить до складу Європейської широколистяно-лісової області, належить до округу букових карпатських лісів, зокрема його підокругу ялицево-букових і буково-ялицевих прикарпатських лісів [17; 18].

Основними лісоутворюючими породами в межах Розвадівської ТГ є дуб звичайний, бук лісовий, граб звичайний. Вздовж потоків та річок ліси утворює вільха чорна, вільха сіра [21].

Грабово-дубові ліси являють собою двоярусні насадження. Перший ярус менш розвинений. Основу його становлять дуб звичайний, ясен звичайний, клен гостролистий, липа серцелиста. У I ярусі цих лісів присутні також явір і бук лісовий. У другому ярусі панує граб.

Лугова рослинність аналізованої території представлена такими формаціями:

- а) заплавними луками з перевагою болотної рослинності
- б) суходільними луками верхніх терас і межиріч з різнотравно-злаковими формаціями [21].

Переважає більшість площ, де поширені дерново-підзолисті ґрунти розорано і зайнято посівами з озимої пшениці, кукурудзи, бобових культур, цукрових буряків і інших культур.

1.4. Ґрунтовий покрив

Ґрунтовий покрив Передкарпаття характеризується значною строкатістю, зумовленою різноманітністю материнських порід, особливостями орографії, кліматичними та гідрологічними умовами. Надмірне зволоження – чинник формування в регіоні промивного та застійно-промивного водного режиму з неоднаково оглеєними ґрунтами підзолистого, дернового і болотного типів.

Досліджувана територія, відповідно до схеми ґрунтового-географічного районування, входить до складу широколистяно-лісової ґрунтової зони опідзолених і типових бурих лісових ґрунтів Карпатської гірської ґрунтової провінції.

За схемою агроґрунтового районування України територія

Передкарпатської височинної області знаходиться в зоні бурувато-підзолистих поверхнево-оглеєних ґрунтів Західної буроземно-лісової області [1; 18].

Фоновими ґрунтами в межах Передкарпаття є: дерново-підзолисті, підзолисто-дернові, темно-сірі лісові, чорноземи попелясті, дернові попелясті, буроземно-попелясті, лучні опідзолені, лучно-болотні ґрунти та торфoviща (рис.1).

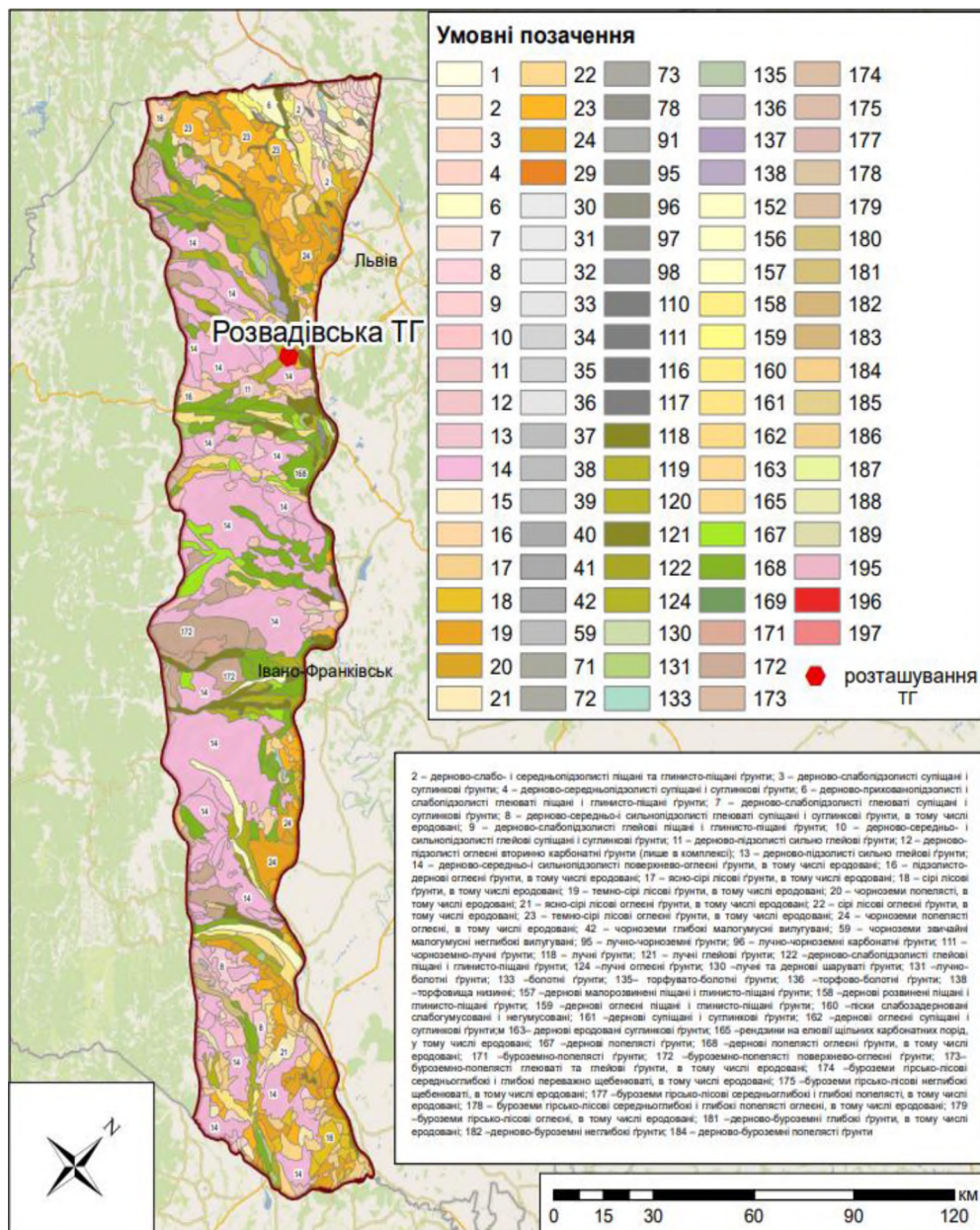

Рис.1. Ґрунтовий покрив Передкарпаття (фрагмент цифрової карти ґрунтового покриву України (1:200000) складеної колективом кафедри ґрунтознавства і географії ґрунтів ЛНУ ім. І. Франка)

Опрацювавши фондові матеріали Розвадівської ТГ варто зазначити, що найбільш поширеними у межах досліджуваної території є дерново-підзолисті ґрунти, які сформувались на безкарбонатних делювіальних і давньоалювіальних суглинках в умовах надмірного зволоження внаслідок поєднання різних елементарних ґрунтоутвірних процесів [1; 4].

Поряд з дерново-підзолистими ґрунтами виділяють дернові опідзолені, дернові глейові, лучні глейові, лучно-болотні, торфово-болотні ґрунти та торфовища (рис.2).

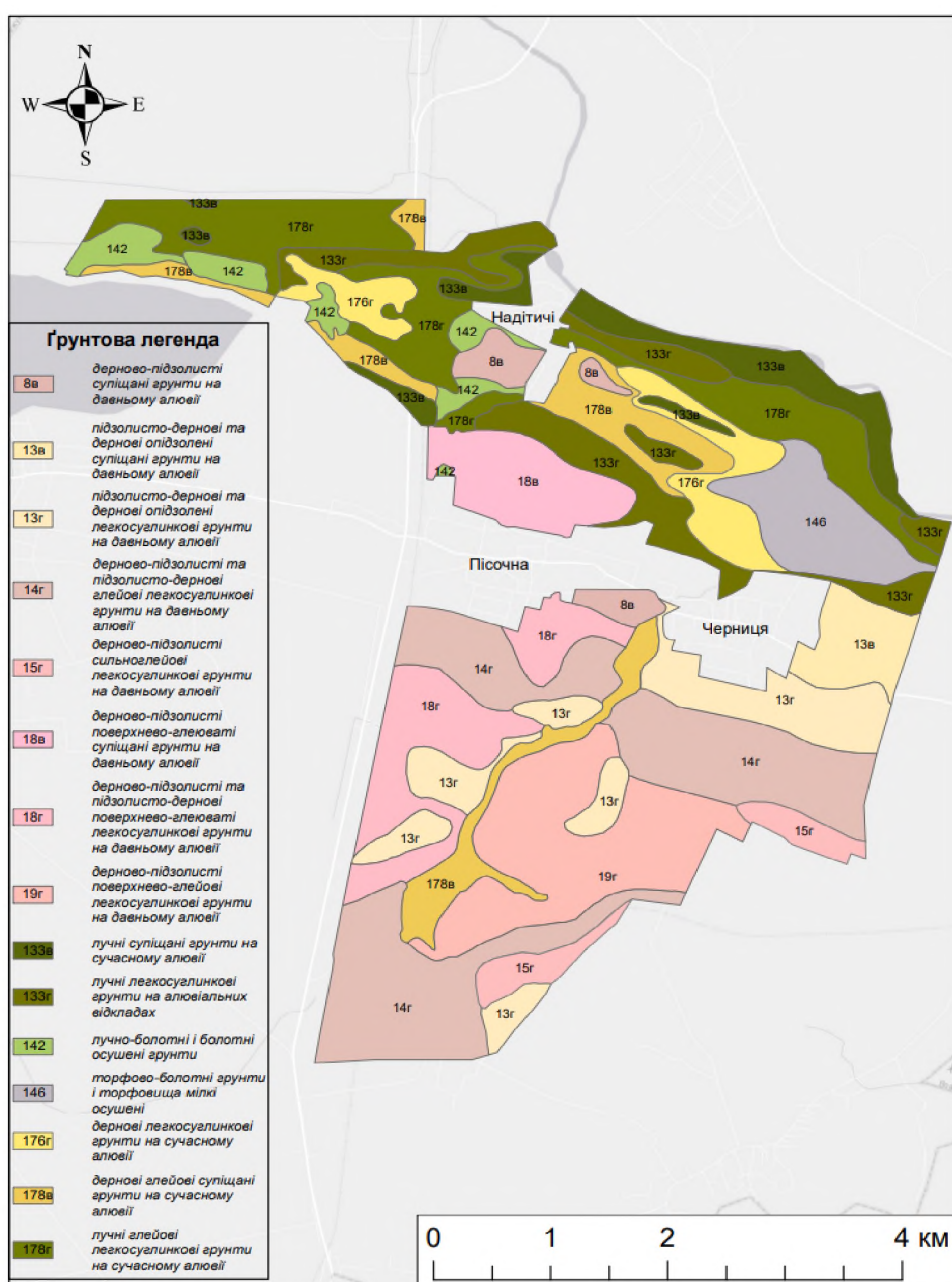

Рис.2. Ґрунтовий покрив в межах сіл Надітичі, Пісочна, Черниця Розвадівської ТГ

РОЗДІЛ 2. Морфогенетичні властивості дерново-підзолистих ґрунтів

Дерново-підзолисті ґрунти формуються в умовах застійно-промивного типу водного режиму. Наявність у лісах листяних порід і трав'янистої рослинності, які мають підвищену зольність, сприяє закріпленню частини гумусових речовин у верхньому горизонті та формуванню у верхній частині профілю під підстилкою чітко вираженого гумусово-аккумулятивного горизонту, що утворився в результаті дернового процесу. Проте для повної нейтралізації основ гумусових речовин не вистачає, тому тут діє і підзолистий процес [13].

Ґрунти приурочені переважно до рівнинних форм рельєфу. Ґрунтоутворюючими породами виступають водно-льодовикові, давньоалювіальні та алювіально-делювіальні відклади [6].

Дерново-підзолисті ґрунти характеризуються диференційованим за елювіально-ілювіальним типом профілем, що формується під дією процесу опідзолення та доповнюється гумусово-аккумулятивним, глейовим, елювіально-глейовим процесами. Характерне збіднення елювіальної частини профілю фізичною глиною, мулом і відповідне їхнє накопичення в ілювіальному горизонті; відносно збагачення елювіальних горизонтів SiO_2 ; низький вміст гумусу; середній ступінь гуміфікації; різко спадаючий розподіл органічних речовин; гуматно-фульватний тип гумусу; дуже високий вміст у препаратах вільних ГК та дуже низький вміст фракцій, зв'язаних з Ca і міцно зв'язаних з мінеральною частиною ґрунту; несприятливі фізичні властивості [7].

2.1. Дерново-підзолисті глейові ґрунти

Дерново-підзолисті глейові ґрунти (*Albic Gleyic Retisols (Arenic)*) покривають 504,1 га території дослідження. Займають слабознижені елементи рельєфу [20].

Утворюються в умовах недостатнього природного дренажу – поверхневого або глибинного. Поверхнєве оглеєння зумовлене зависанням атмосферних вод унаслідок шаруватості материнської породи. Глибинне оглеєння є причиною високого стояння підґрунтових вод, тоді воно починається з нижньої частини профілю і може охоплювати верхні горизонти [1]. Оглеєнню з накопиченням

гумусу за нейтральної реакції сприяє надлишкове зволоження та наявність біокарбонату кальцію. Присутність у воді гідролітично лужних солей є причиною нейтралізації органічних кислот, що утворюються при розкладанні фіторешток. Реакція гумусового горизонту у таких ґрунтах – нейтральна. При контакті ґрунтового профілю із залізистими підґрунтовими водами в ньому утворюються оруденілі вохристі прошарки внаслідок окиснення закисних сполук заліза [7].

Нижче наведено морфологічний опис ґрунтового профілю дернового глибокого глейового піщанисто-легкосуглинкового на водно-льодовикових відкладах ґрунту.

Hd 0–3 см	Дернина
Hgl 3–35 см	Гумусовий горизонт, темнувато-сірий, неоднорідний, вологий, піщанисто-легкосуглинковий, ущільнений, оглеєний, вохристі плями, залізисто-марганцеві конкреції, пронизаний корінцями рослин, червоточини, копроліти, перехід ясний за забарвленням.
HPgl 35–54 см	Перехідний горизонт брудно-сірого з сизуватим відтінком забарвлення, неоднорідний, сирий, піщанисто-легкосуглинковий, горіхуватої структури, в'язкий, щільний, оглеєння у формі вохристих і сизих плям, залізисто-марганцеві конкреції, корінці рослин, червоточини, копроліти, перехід поступовий за забарвленням, затічний.
P(h)Gl 54–71 см	Слабогумусована ґрунтоутворна порода, сиза з сірими плямами, неоднорідна, сира, супіщана, безструктурна, щільна, сильноOGLEєна, рясні вохристі та сизі плями, залізисто-марганцеві конкреції, зрідка корінці рослин, перехід поступовий за забарвленням.
PGl 71–115 см	СильноOGLEєна ґрунтоутворна порода – водно-льодовикові відклади сизувато-жовтого забарвлення, неоднорідна, мокра, супіщана, безструктурна, щільна, сильноOGLEєна, рясні вохристі та сизі плями, залізисто-марганцеві конкреції.

Дерново-підзолисті глейові ґрунти за гранулометричним складом є зв'язнопіщані та супіщані. Вміст фракції фізичної глини у профілі ґрунтів коливається в межах 4–17%. Серед гранулометричних фракцій переважає піщана. Щільність твердої фази в межах генетичних горизонтів профілю становить 2,60–2,69 г/см³. Величина щільності будови в гумусово-елювіальному горизонті має тенденцією до збільшення вниз по профілю, а от загальна

шпаруватість зменшується. Вміст гумусу в гумусово-елювіальному горизонті зв'язнопіщаних відмін становить 0,5–1,5%. Профільний розподіл гумусу – регресивно-акумулятивний, на це вказує його різке зменшення вглиб по профілю. Ґрунт характеризується низьким запасом гумусу. У складі обмінних катіонів дерново-підзолистих глейових ґрунтів переважає Кальцій. Ступінь насичення ґрунтового вбирного комплексу основами в межах гумусово-елювіального горизонту середній. Реакція ґрунтового розчину коливається від сильно- до слабокислої [6; 15].

2.2. Дерново-підзолисті поверхнево-оглеєні ґрунти

Дерново-підзолисті поверхнево-оглеєні ґрунти (*Stagnic Retisols*) займають 743,6 га в межах досліджуваної території. Приурочені вони до плоских або слабостічних ділянок водно-акумулятивних, давньоалювіальних рівнин, що складені давньоалювіальними відкладами [6]. Сформувалися в умовах надлишкового зволоження, промивного та застійно-промивного водного режиму під широколистяними лісами на давньоалювіальних суглинках внаслідок дії процесу опідзолення, що доповнюється елювіально-глейовим і гумусо-акумулятивним, а також процесом лесиважу та сегрегації. Чергування окисних і відновних умов у межах профілю зумовили формування новоутворень заліза у формі вохристих плям, пунктацій та ортштейнів [2; 11].

Нижче наведено морфологічний опис ґрунтового профілю дерново-підзолистого поверхнево-оглеєного крупнопилувато-середньосуглинкового на давньоалювіальних відкладах ґрунту.

Нд 0–7см	Дернина
HE qf 7–32 см	Гумусово-елювіальний оглеєний горизонт, сірий зі слабо помітним сизуватим відтінком, з глибини 20 см білуваті плями, вологий, грудкувато-зернистої структури, присипка SiO ₂ на гранях структурних окремостей, Fe-Mn ортштейни.
E(h) qf 32–45 см	Елювіальний оглеєний слабогумусований горизонт, білувато-сірого забарвлення, вологий, грудкувато-невиясно-пластинчаста структура, грубопилуватий легкосуглинковий, слабоущільнений, Fe-Mn новоутворення.
EI qf 45–61 см	Елювіально-ілювіальний оглеєний горизонт, строкатого забарвлення, горіхувато-дрібнопризматична структура, грубопилуватий

	легкосуглинковий, ущільнений, Fe-Mn ортштейни.
Ieq1 61–89 см	Ілювіальний оглеєний слабоілювіований горизонт, строкатого забарвлення, на гранях натіки аморфної кремнекислоти, щільний, тріщинуватий, Fe-Mn ортштейни, дендрити, натіки SiO ₂ .
I ql(fr) 89–137 см	Ілювіальний оглеєний горизонт, строкатого забарвлення, тріщини виповнені аморфним кремнеземом (SiO ₂), грубопризматична структура, грубопилуватий середньосуглинковий, щільний, тріщинуватий, пунктації Мангану, дендрити.
PI ql 137–165 см	Ілювіована оглеєна порода світло-бурого забарвлення, волога, брилувата, грубопилувата середньосуглинкова, в'язка, Fe-Mn ортштейни, плями іржавого забарвлення, натіки SiO ₂ , щільна.
P(i) ql 165–216 см	Слабоілювіована оглеєна порода, бурого забарвлення з рівномірно розміщеними сизуватими та іржавими плямами, Fe-Mn ортштейни, примазки та плями, безструктурна, грубопилувата середньосуглинкова, щільна.
Pql > 216 см	Делювіальний оглеєний суглинок, буруватого забарвлення з сизуватим відтінком, ущільнений, грубопилуватий середньосуглинковий, Fe-Mn ортштейни.

За гранулометричним складом досліджувані ґрунти є крупнопилувато-середньосуглинкові. Незначний вміст фракції грубого піску та домінування фракції крупного пилу – особливість профільного розподілу гранулометричних фракцій. Майже всі верхні гумусово-елювіальні горизонти дерново-підзолистих поверхнево-оглеєних ґрунтів мають низький коефіцієнт структурності, який коливається в межах 0,23 – 0,37 [6; 19].

Щільність будови ґрунту з глибиною зростає і може становити 1,01-1,75 г/см³. Значення щільності твердої фази ґрунту також зростає вниз по профілю від 2,54 до 2,71 г/см³, що зумовлено зменшенням вмісту гумусу. Показники загальної шпаруватості, аерації та польової вологості мають тенденцію до зменшення по профілю вниз.

Дерново-підзолисті поверхнево-оглеєні ґрунти Передкарпаття характеризуються низьким вмістом гумусу, адже його показники в межах гумусово-елювіального горизонту коливаються від 2,15 до 2,67%. Вниз по профілю вміст гумусу різко знижується, що вказує на регресивно-акумулятивний профільний розподіл. Також для цього ґрунту характерними є низький вміст в гумусі Нітрогену, середня й висока гуміфікація органічної речовини, гуматно-фульватний тип гумус, низьке значення рН та ступінь насичення вбирного комплексу, високі показники гідролітичної кислотності й вмісту в ґрунтового

комплексі рухомого алюмінію [6; 12].

3.3. Підзолисто-дернові ґрунти

Підзолисто-дернові ґрунти (*Plaggic Retisoils (Arenic)*) займають 270,5 га в межах досліджуваної ділянки Розвадівської ТГ. Поширені окремими невеликими площами серед дерново-підзолистих ґрунтів [20]. В основному простежуються на плоских, слабоувігнутих безстічних пониженнях, зрідка – на периферії дещо глибших западин, в умовах неглибокого залягання рівня ґрунтових вод [4]. Їх утворення пов'язано із заміною підзолистого процесу на дерновий після зміни дерев'янистої рослинності на трав'янисту [7].

Водно-льодовикові і давньоалювіальні відклади найчастіше виступають ґрунтоутворюючими породами, рідше – елювій пісковиків і карбонатних порід. За рахунок атмосферних опадів та дуже незначного і нерегулярного впливу ґрунтових вод відбувається зволоження автоморфних ґрунтів. Оглеєні види зволожуються як ґрунтовими водами, так і атмосферними. Профіль цих ґрунтів, як і дерново-підзолистих, чітко диференційований на горизонти елювію та ілювію, але гумусово-елювіальний горизонт значно глибший і містить більше гумусу, у складі якого нерідко переважають гумінові кислоти [14].

Нижче наведено опис ґрунтового профілю підзолисто-дернового глеюватого піщанисто-легкосуглинкового на водно-льодовикових відкладах ґрунту.

Nd 0–2 см	Дернина
NEgl 2–33 см	Гумусово-елювіальний горизонт, темнувато-сірий, неоднорідний, супіщаний, нетривкої крупногрудкувато-зернистої структури, свіжий, ущільнений, слабковиражена присипка SiO ₂ , оглеєння у формі залізо-манганових пунктацій і конкрецій, корінці рослин, червоточини, копроліти, перехід різкий за забарвленням, збігається з глибиною оранки;
Ehgl 33–45 см	Елювіальний горизонт, слабкогумусований, світло-сірого, з білястими плямами забарвлення, неоднорідний, супіщаний, грудкуватопластинчастої слабковираженої структури, вологий, щільний, рясна присипка SiO ₂ , оглеєння у формі вохристих плям, залізо-манганових конкрецій, корінці рослин, червоточини, перехід язичкуватий;
	Ілювіальний, добре елювіюваний горизонт, бурий, з сизувато-

Ie(h)gl 45–63 см	вохристим відтінком, дуже неоднорідний, легкосуглинковий, горіхуватопризматичної структури, вологий, дуже щільний, гнізда кремнеземної присипки SiO ₂ , оглеєння у формі вохристих плям, залістостоманганових конкрецій, корінці рослин, червоточини, перехід затічний;
IpGl 63–82 см	Нижня частина ілювіального перехідного горизонту, вохристо-бурий, з сизими плямами, неоднорідний, легкосуглинковий, призматичний, сирий, дуже щільний, в'язкий, вохристі та сизі плями оглеєння, залістостоманганові конкреції, зрідка корінці рослин, червоточини, кротовина, виповнена темнувато-сірим дрібноземом, перехід затічний;
PiGl 82–93 см	Перехідний горизонт, слабоілювіювана ґрунтоутворна порода, сизуватобурого забарвлення, неоднорідний, із сірувато-бурими залинками слабогумусованого дрібнозему, легкосуглинковий, слабовираженої грудкуватої структури, сирий, в'язкий, дуже щільний, вохристі та сизі плями, залістостоманганові конкреції, зрідка корінці рослин, червоточини, перехід затічний;
PGl 93–142 см	Водно-льодовикові відклади, сизого, з вохристими плямами забарвлення, неоднорідний, легкосуглинковий, безструктурний, сирий, в'язкий, дуже щільний, сильнооглеєний, оглеєння у формі вохристих і сизих плям, залістостоманганових конкрецій.

Підзолисто-дернові ґрунти характеризуються супіщаним і піщанисто-легкосуглинковим гранулометричним складом. Вміст фізичної глини з глибиною зростає, досягаючи найвищих значень у материнській породі. Домінуючими гранулометричними фракціями по всьому профілю є фракції дрібного піску і грубого піску. Легкосуглинкові різновиди підзолисто-дернових ґрунтів вирізняються вираженою мікроструктурою. Відносно низький вміст пилюватих фракцій і активного мулу характеризують мікроструктуру ґрунтів як механічно міцну і водостійку. Водночас за високої водостійкості мікроструктури ґрунти мають низьку здатність до агрегації, що зумовлено значним вмістом у складі мікроагрегатів неагрегованих зерен кварцу розміром дрібного піску і крупного піску [3; 6].

Підзолисто-дернові ґрунти характеризуються низькою протиерозійною стійкістю. Незадовільний структурно-агрегатний склад в орному шарі. За оцінкою рівнів деградації структурно-агрегатного складу підзолисто-дернові ґрунти перебувають у кризовому стані. Величина щільності твердої фази в орному шарі ґрунтів становить 2,5–2,6 г/см³. Щільність будови по профілю вирізняється значною варіабельністю [3]. Складення ґрунтів характеризується як

ущільнене і сильно ущільнене. Вміст гумусу в орному гумусово-елювіальному горизонті є мізерно-незначний, то ж це позначилось на його загальних запасах. Із глибиною вміст гумусу різко зменшується, гумусовий профіль ґрунтів належить до регресивно-аккумулятивного типу. Запаси гумусу у товщі 0–20 см становлять 40,6–56,8 т/га. Ступінь гуміфікації органічної речовини оцінюється як середній. Вміст фульвокислот в орному шарі з глибиною має тенденцію як до збільшення, так і до зменшення. Серед фракцій домінує ФК-3, що зменшується з глибиною. Гуматно-фульватний тип гумусу. З глибиною відношення С_{гк}:С_{фк} розширюється. В окультурених підзолисто-дернових ґрунтах вміст обмінних катіонів характеризується як середній, де переважає Кальцій. Ступінь насичення основами високий у межах всього профілю. Нейтральна і слаболужна реакція в орному шарі. Профільний розподіл значень рН відзначається невисокими коливаннями, з тенденцією до незначного зменшення у середній частині. Гідролітична кислотність дуже низька [3; 4; 6] .

ВИСНОВКИ

В курсовій роботі вивчено морфогенетичні властивості основних типів ґрунтів, які поширені в межах Розвадівської ТГ, а саме сіл Надітичі, Пісочна та Черниця. Детально проаналізовано чинники ґрунтоутворення, що зумовили формування цих ґрунтів в межах території дослідження. Подано опис морфологічної будови профілів дерново-підзолистих ґрунтів, основних їхніх фізичних та фізико-хімічних властивостей.

Досліджувані ґрунти є важливою складовою ґрунтових ресурсів Розвадівської ТГ. У межах аналізованої території їх площа становить 1 518,2 га.

Сформувалися вони в умовах застійно-промивного типу водного режиму. Ґрунти приурочені переважно до рівнинних форм рельєфу. Ґрунтоутворними породами виступають водно-льодовикові, давньоалювіальні та алювіально-делювіальні відклади.

Характеризуються диференційованим за елювіально-ілювіальним типом профілем, що формується під дією процесу опідзолення та доповнюється гумусово-аккумулятивним, глейовим, елювіально-глейовим процесами. Притаманне збіднення елювіальної частини профілю фізичною глиною, мулом і відповідне їхнє накопичення в ілювіальному горизонті; відносне збагачення елювіальних горизонтів SiO_2 ; низький вміст гумусу; середній ступінь гуміфікації; різко спадаючий розподіл органічних речовин; гуматно-фульватний тип гумусу, регресивно-аккумулятивний профільний розподіл; дуже високий вміст у препаратах вільних ГК та дуже низький вміст фракцій, зв'язаних з Ca і міцно зв'язаних з мінеральною частиною ґрунту; несприятливі фізичні властивості.

З огляду на вищезазначене землекористувачам та агровиробникам необхідно створювати умови, які б сприяли оптимізації гумусового стану і кислотного режиму для попередження процесів агрофізичної та агрохімічної деградації дерново-підзолистих ґрунтів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрущенко Г. О. Ґрунти західних областей УРСР [Текст] / Г. О. Андрущенко. – Львів–Дубляни : Вільна Україна, 1970. – Ч. 1. – 184 с.
2. Вороний В.В Генетичні особливості і хімізм ґрунтів Передкарпаття // Шляхи підвищення родючості ґрунтів і культури землеробства в умовах західних районів УРСР.- Львів – Дубляни. – т. 17. – С. 54-62.
3. Гаськевич В. Г. Підзолисто-дернові ґрунти Малого Полісся / В. Г. Гаськевич // Вісник Львівського державного аграрного університету: Агронімія. – 2006. – № 10. – С. 59–64.
4. Гаськевич В. Підзолисто-дернові ґрунти Надсянської рівнини [Текст] / В. Гаськевич, О. Луцишин // Вісн. Львів ун-ту. – Львів, 2013.– С. 91–98. – Серія географічна; вип. 41.
5. Геренчук К. І. Природно-географічний поділ Львівського та Подільського економічних районів / К. І. Геренчук, М. М. Койнов, П. М. Цись. – Львів : ЛДУ, 1964. – 220 с.
6. Ґрунти Львівської області: колективна монографія/за ред..С.П.Позняка. Львів:ЛНУ імені І.Франка.2020.424с+вкл..
7. Ґрунтознавство: підручник для студ. вищ. навч. зал. / Д.Г. Тихоненко, М.О. Горін, М.І. Лактінов. – К.: Вища освіта, 2005. – 703 с.
8. Кінаш Р.І., Бурнаєв О.М. Температурний режим повітря і ґрунту в Україні. Львів: Вид-во науково-технічної літ-ри, 2001. 800 с.
9. Кравчук Я. С. Геоморфологія Передкарпаття / Я. С. Кравчук. – Львів : Меркатор, 1999. – 188 с.
10. Львівська область: природні умови та ресурси : монографія / за заг. ред. дра геогр. наук, проф. М.М. Назарука. Львів: Вид-во Старого Лева, 2018. 592 с.
11. Паньків З. П., Ілясевич О. Новоутворення заліза у дерново-підзолистих поверхнево-оглеєних ґрунтах (Stagnic Retisols) Прибескидського Передкарпаття. Науковий збірник Київського національного університету. Серія : Фізична географія та геоморфологія. 2017. Вип. 3(87). С. 121– 127.
12. Паньків З. П., Позняк С. П. Дерново-підзолисті поверхнево оглеєні ґрунти

- північно-західного Передкарпаття : монографія. Львів. 1998. 128 с.
13. Позняк С. П. Ґрунтознавство і географія ґрунтів : підручник. У двох част. Ч. 2. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка. 2010. 286 с.
 14. Польовий А.М. Ґрунтознавство: підручник / А.М. Польовий, А.І Гуцал, О.О. Дронова; МОН; України; Одес. держ. екол. ун-т.; Одеса: Екологія, 2013. - 668 с.
 15. Природа Західного Полісся, прилеглого до Хотиславського кар'єру Білорусі: монографія. за ред.Ф.В.Зузука. – Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2014. – 246 с.
 16. Природа Івано-Франківської області / під ред. К. І. Геренчука. – Львів : Вища школа, 1973. – 160 с.
 17. Природа Львівської області / під ред. К. І. Геренчука. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1972. – 151 с.
 18. Природа Українських Карпат / під ред. К. І. Геренчука. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1968. – 267 с.
 19. Романів П.В. Географо-генетичні особливості фізичного стану ґрунтів Передкарпаття. - Рукопис. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата географічних наук за спеціальністю 11.00.05 - біогеографія і географія ґрунтів. Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, Україна, 2007.
 20. Фурман В. М., Люсак А. В., Солодка Т. М., Олійник В. С. Характеристика ґрунтового покриву Рівненської області. Вісник Національного університету водного господарства та природокористування, 2020. 67-73 с.
 21. De la Rosa, D et al. 2004. A Land Evaluation Decision Support System (MicroLEIS DSS) for Agricultural Soil Protection. Environmental Modelling & Software 19(10): 929–942.